

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 18 lipca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Wieczorek

Protokolant: st. sekr. sąd. Maria Kaczmarek

po rozpoznaniu w dniu 18 lipca 2018 r. w Poznaniu

na rozprawie sprawy z powództwa A. G. (1)

przeciwko Skarbowi Państwa Dyrektorowi Zakładu Karnego we W.

o zapłatę

- 1. Oddala powództwo;**
- 2. Nie obciąża powoda kosztami postępowania.**

SSO Agnieszka Wieczorek

UZASADNIENIE

Po ostatecznym sprecyzowaniu pozwem z dnia 3 sierpnia 2017 roku powód A. G. (1) domagał się od pozwanego Skarbu Państwa reprezentowanego przez Dyrektora Zakładu Karnego we W. zasądzenia na swoją rzecz kwoty 20 000 zł i opublikowania w dzienniku „R.” w wydaniu piątkowym przeprosin o następującej treści „Ja, Dyrektor ZK we W. przepraszam na A. G. (1) za sporządzenie paszkwila obrażającego jego rodzinę jako opinię do SO w P. do wniosku o przerwę w odbywaniu kary. Gdzie bezpodstawnie nazwałem ojca powoda „zdegenerowanym osobnikiem” brata powoda pomówiłem o kradzieże z mieszkań i że sam powód wychowywał się w złych warunkach ma wsi. Powyższe informacji jako niezwyfikowane i nieprawdziwe nie zostały przeze mnie użyte właściwie i złośliwie, co i tak do wniosku o przerwę w odbywaniu kary były bez znaczenia”.

W ocenie powoda pozwany, będąc w stosunku do powoda szczególnie wrogo nastawiony dopuszczał do oczerniania i obrażania powoda, poza tym fabrykował dokumenty na temat powoda mające rangę dowodów w sprawie, żeby tylko go oczernić. Powód wskazał, że przyzwyczał się do różnych kłamliwych informacji na swój temat, ale treść opinii dyrektora R. C. naruszyła jego dobra osobiste. W ocenie powoda treści zamieszczone w opinii nie polegały na prawdzie oraz stanowiły obrazę jego rodziny.

Pismem z dnia 15 listopada 2017 roku (k.45) Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej poinformowała, że na podstawie art. 8 ust 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 roku o Prokuratorii Generalnej RP przekazała Dyrektorowi Zakładu Karnego we W. niniejszą sprawę, zaprzeczyła wszystkim twierdzeniom powoda oraz wniosła o odrzucenie pozwu na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 kpc ze względu na toczenie się przed tutejszym sądem sprawy o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami, ewentualnie o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na pozew z dnia 21 listopada 2017 roku (k. 48) pozwany domagał się oddalenia powództwa, zasądzenia od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany wskazał, że pozew nie jest uzasadniony faktycznym naruszeniem dóbr osobistych powoda, a jedynie jest środkiem podjętym przez powoda w celu wzbogacenia się kosztem Skarbu Państwa. Powód, w trakcie odbywania kary składa kilkadziesiąt skarg miesięcznie. Powód w rozmowie z psychologiem miał przyznać, że liczy, że któraś jego skarga zostanie uwzględniona, co będzie stanowiło dla niego źródło dochodu, bowiem nie uzyskuje on wsparcia od bliskich.

Sąd ustalił, co następuje:

Powód A. G. (1) urodził się w (...) roku, przebywa w warunkach osadzenia od 2000 roku. Został skazany na karę dożywotniego pozbawienia wolności.

W okresie od 4 do 8 października 2004 roku powód był poddany badaniu psychologiczno – penitencjarnemu prowadzonemu przez psychologa K. D.. Z wywiadu z badanym A. G. (1) wynikało, że „wychowywał się on w niepełnej, prostej – wręcz prymitywnej, rodzinie, w środowisku wiejskim, jego rodzice rozeszli się, kiedy miał 3 lata. Po tym czasie kontakt z ojcem miał jeden raz, w wieku ok. 15 lat – towarzyszył on wówczas matce, która chciała wyegzekwować jakieś pieniądze. Badany powód określił wówczas ojca jako „zdegenerowanego alkoholika”. W badaniu powód wyrażał się także niepocholebnie o matce, wyjaśnił, że w chwili narodzin jego matka miała 46 lat i dzieliła ich przepaść pokoleniowa, a całe dzieciństwo przebiegało pod znakiem gorliwego, dewocyjnego wręcz katolicyzmu matki. W domu panował reżim oparty na religii, a powód nie mógł tego znieść. Twierdził, że matka wychowywała go jak dziewczynkę, zależało jej, żeby był ładnie ubrany, sprzątał, gotował i chodził do kościoła. Nie tolerowała żadnych kolegów, ich odwiedzin w domu, kontrolowała go i ograniczała. Stosowała kary cielesne nawet za niewielkie przewinienia, z perspektywy czasu ocenił, że matka była chora psychicznie, miała manię prześladowczą, twierdził, że to z powodu problemów ze zdrowiem psychicznym miała I grupę inwalidzką. Czuł się niepewnie wśród rówieśników, miał problemy z wchodzeniem w relacje rówieśnicze, był wyśmiewany, przezywany „ciotą” i „babą”.

W wieku adolescencji autorytetem stał się dla niego starszy o 13 lat przyrodni brat z poprzedniego związku matki. Brat sprawiał ogromne problemy wychowawcze, bił matkę, nadużywał alkoholu, później, kiedy się ożenił pobił śmiertelnie żonę, za co trafił do więzienia, mimo to powód mówił podczas badania o bracie z szacunkiem, opisywał go jako inteligentnego człowieka, którego „zniszczył alkohol”. Za namową brata i wspólnie z nim powód dokonywał pierwszych przestępstw, a matka była wobec tego faktu całkowicie bezradna.

Powód w VI klasie zaczął wagarować, wspólnie z bratem dokonywał licznych kradzieży, włamań do samochodów i prywatnych mieszkań.

W marcu 2000 roku powód trafił do Aresztu Śledczego w B. jako podejrzany o dokonanie kilkunastu przestępstw, z których najpoważniejsze to zabójstwo adoptowanej siostry matki konkubiny oraz usiłowanie zabójstwa matki konkubiny, za co został skazany na karę dożywotniego pozbawienia wolności. Powód był bezkrytyczny wobec siebie, uważał, że stała mu się krzywda, a wyrok jest kpina”.

Dowód: kopia opinii z 2004 roku (k. 55-62), kopia notatki z rozmowy psychologicznej z powodem przeprowadzonej przez szer. O. W. (k. 221)

U powoda zdiagnozowano (...). W dniu 31 grudnia 2016 roku powód złożył wniosek o udzielenie przerwy w odbywaniu kary wskutek odmowy leczenia(...).

W związku z wnioskiem powoda Zastępca Dyrektora Zakładu Karnego we W. ppłk R. C. podpisał pismo przygotowane przez wychowczynię M. W. stanowiące opinię o skazanym, w którym wskazano, że z analizy teczek osobo poznawczej wynika, że powód jest kawalerem, posiada syna ze związku nieformalnego, wychowywał się w niepełnej, prostej – prymitywnej wręcz – rodzinie w środowisku wiejskim. Rodzice rozeszli się, gdy miał 3 lata. Po tym czasie kontakt z ojcem miał 1 raz. Powód określił ojca jako zdegenerowanego alkoholika, a o matce wyrażał się niepocholebnie. Naukę rozpoczął o czasie, od początku uczył się słabo, powtarzał V klasę, a w VI zaczął wagarować. Wspólnie z bratem dokonał licznych kradzieży i włamań do samochodów i mieszkań prywatnych.

W opinii tej wskazano ponadto, że A. G. (1) rozpoczął odbywanie kary wolności w dniu 17 marca 2000 roku, a do ZK we W. został przetransportowany w dniu 17 sierpnia 2016 roku w celu rozpoczęcia nauki w LO w Centrum (...). Skazany karę pozbawienia wolności odbywa w systemie programowego oddziaływania, zadania z tego wynikające realizuje w miarę swoich możliwości. Zachowanie opiniowanego w warunkach izolacji penitencjarnej należy określić jako niewłaściwe. Dotychczas 6 razy nagradzany regulaminowo i 12 razy karany dyscyplinarnie. Powód w stosunku do przełożonych przyjmuje regulaminowe postawy, jednak jest jednostką wysoce roszczeniową. Zdarzały mu się agresywne zachowania w stosunku do funkcjonariuszy podczas pobytu w innej jednostce. Zgodnie z notatką z rozmowy psychologicznej z dnia 14 sierpnia 2012 roku opiniowany jest skłonny do zachowań wygórowanych, szybko ulega wzburzeniu. Na wszelkie odmowne decyzje załatwienia jego próśb reaguje postawą roszczeniową, pisze skargi, zakłada w sprawy w sądach cywilnych lub podejmuje protesty głodowe. Jest osobą wrogo nastawioną do wszystkich funkcjonariuszy Służby Więziennej, wysoce zdemoralizowaną, niepodatną na oddziaływanie. Z pisania skarg i manipulowania ludźmi czepie przyjemność. Relacje ze współosadzonymi układa w sposób zgodny. Osadzony nie deklaruje przynależności do nieformalnych struktur podkultury przestępczej, o porządek w celi mieszkalnej i higienę osobistą dba na wymaganym poziomie. Czas wolny przeznaczają na zajęcia własne w celi mieszkalnej, nie korzysta ze świetlicy oddziału, korzysta natomiast z zasobów punktu bibliotecznego. W tutejszym dziale finansowym nie posiada żadnych zobowiązań. W stosunku do prowadzonego trybu życia i popełnionych przestępstw deklaruje wyuczony krytycyzm, kontakt zewnętrzny w formie korespondencyjnej utrzymuje ze znajomymi w jednostkach penitencjarnych, jak dotąd nie był odwiedzany.

Z opinii tej wynikało także, że w trakcie pobytu w izolacji penitencjarnej dokonał jednego pocięcia, sześciu połyków ciała obcego, dziewięć razy odmówił przyjmowania posiłków, odmówił przejścia do innej celi, dwa razy dokonał celowego zażycia nadmiernej ilości środków farmakologicznych, 15 czerwca 2010 roku został umieszczony w celu zabezpieczającej, uczestniczył w utarczce słownej w dniu 15 czerwca 2009 roku, gromadził leki zakupione w kremie Nivea, w systemie przepustowym nie uczestniczy.

Postanowieniem z dnia 13 lutego 2017 roku Sąd Okręgowy w P. w sprawie (...) postanowił wniosku o udzielenie przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności nie uwzględnić. Postanowieniem z dnia 8 marca 2017 roku Sąd Apelacyjny w P. trzymał w mocy zaskarżone postanowienie.

Dowód : opinia o powodzie z dnia 23 stycznia 2017 roku (k. 10-11 akt (...), I(...)) Sądu Okręgowego w P., postanowienie z dnia 13 lutego 2017 roku – k. 23 akt (...), postanowienie z dnia 8 marca 2017 roku (k. 39 akt (...)).

Powód złożył skargę na treść opinii podpisanej przez R. C.. W dniu 21 sierpnia 2017 roku Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w P. wskazał, że skarga w sprawie sporządzonej opinii nie została uwzględniona. Po przeprowadzeniu analizy materiałów wyjaśniających nie stwierdzono uchybień w zakresie pomocy penitencjarnej, bowiem zawarte w treści opinii informacje znajdują odzwierciedlenie w teście osobowej powoda, a wychowawca sporządzając opinię opierał się na informacjach z teczki.

Dowód: kopia pisma z (...) (k. 53), kopia pisma z ZK we W. z dnia 13 czerwca 2017 roku (k. 54)

W dniu 1 stycznia 2017 roku powód wniósł pozew do Sądu Okręgowego w Poznaniu, w którym domagał się przeprosin w dzienniku R. o następującej treści „Ja, dyrektor ZK we W. przepraszam Pana A. G. (1) za to, iż wskutek podważania jego dolegliwości musiał on zrezygnować ze szkoły. Nadto wskutek braku nadzoru nie przestrzegano ustawowego zakazu palenia wyrobów tytoniowych w miejscach publicznych na terenie szkoły co powodowało u pana A. G. poczucie braku zaufania w praworządność oraz prowadziło do złego samopoczucia i również na skutki wdychania dymu tytoniowego. Oraz podlegli funkcjonariusze w dniu 22 grudnia 2016 roku skradli A. G. jego sprzęt RTV uniemożliwiając mu przygotowanie się do egzaminów szkolnych”.

Dowód: kopia pozwu (k. 82-92), protokół rozprawy w sprawie I C (...) (k. 96-99), zeznania powoda (k. 199-200).

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie dokumentów prywatnych i urzędowych zgromadzonych w aktach sprawy.

Oceniając zgromadzone w sprawie dokumenty urzędowe i prywatne należało uznać je za w pełni wiarygodne. Zgodnie z treścią art. 244 kpc dokumenty urzędowe stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Zgodnie natomiast z treścią art. 245 kpc dokumenty prywatne stanowią dowód tego, że osoba, która je podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Zgromadzone w sprawie dokumenty, w tym kserokopie dokumentów, nie były kwestionowane przez strony. Również Sąd nie znalazł podstaw, aby kwestionować zgromadzone w sprawie dokumenty urzędowe i prywatne z urzędu.

Sąd za wiarygodne uznał zeznania świadka M. W., gdyż znajdowały one odzwierciedlenie w pozostałym materiale dowodowym.

Oceniając zeznania powoda to Sąd uznał, iż nie miały one znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy bowiem, co zostanie wskazanej poniżej, istotne dla rozstrzygnięcia był jedynie fakt, skąd informacje, co do których zastrzeżenia miał powód pojawiły się w opinii R. C., a kwestia czy były one prawdziwe nie miała znaczenia dla sprawy. Z tych też względów Sąd oddalił pozostałe zgłoszone przez powoda wnioski dowodowe bowiem zgodnie z art. 217 § 3 kpc, Sąd pomija twierdzenia i dowody, jeżeli są powoływane jedynie dla zwłoki lub okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności podkreślenia wymaga fakt, iż po ostatecznym sprecyzowaniu żądań powód domagał się jedynie przeprosin i zadośćuczynienie za informacje zawarte w opinii sporządzonej w związku z jego wnioskiem o przerwę w odbywaniu kary, wobec czego zarzut strony pozwanej, iż tego samego roszczenia dotyczy postępowania toczące się pod sygn. I C (...) nie zasługiwało na uwzględnienie. Sprawa ta bowiem, jak wynika treści pozwu, dotyczy roszczeń powoda związanych z utrudnianiem mu nauki szkolnej.

Powód domagał się bowiem ostatecznie od pozwanego zasądzenia kwoty 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia z tytułu naruszenia jego dóbr osobistych poprzez sporządzenie opinii o powodzie zawierającej nieprawdziwe informacje o nim i jego rodzinie. Ponadto żądał opublikowania przez Dyrektora ZK we W. R. C. przeprosin w „R.

Odpowiedzialność pozwanego wynika z art. 417 § 1 kc, zgodnie z którym za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Odpowiedzialność deliktowa Skarbu Państwa, oparta na art. 417 kc powstaje wówczas, gdy spełnione są łącznie jej trzy ustawowe przesłanki, tj. bezprawność działania lub zaniechania sprawcy, szkoda oraz normalny związek przyczynowy między bezprawnym zachowaniem sprawcy a szkodą. Zwrócić także należy uwagę, iż kolejność badania przez sąd powyższych przesłanek nie może być dowolna. W pierwszej kolejności konieczne jest ustalenie działania (zaniechania), z którego, jak twierdzi poszkodowany, wynikła szkoda oraz dokonanie oceny jego bezprawności, następnie ustalenie czy wystąpiła szkoda i jakiego rodzaju i dopiero po stwierdzeniu, że obie te przesłanki zachodzą, możliwe jest zbadanie istnienia między nimi normalnego związku przyczynowego.

Wskazać w tym miejscu należy, że rozważając kwestię odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa przewidzianej w art. 417 kc należy brać pod uwagę konstytucyjny model tej odpowiedzialności przewidziany w art. 77 Konstytucji, który łączy obowiązek naprawienia szkody jedynie z działaniem obiektywnie niezgodnym z prawem, eliminując znaczenie czynnika subiektywnego w postaci winy sprawcy szkody. Zgodnie z kolei z art. 361 § 1 kpc, zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła. W powyższych granicach, w braku odmiennego przepisu ustawy lub postanowienia umowy, naprawienie szkody obejmuje straty, które poszkodowany poniósł, oraz korzyści, które mógłby osiągnąć,

gdyby mu szkody nie wyrządzono (§ 2 art. 361 kpc). Zauważyć także należy, że przez szkodę w rozumieniu art. 417 kc należy rozumieć także szkodę niemajątkową, a więc również krzywdę, o której mowa w art. 448 kc, co w konsekwencji prowadzi do wniosku, że jeżeli źródłem odpowiedzialności jest szkoda pozostająca w normalnym związku przyczynowym z wykonywaniem władzy publicznej, to jest ona oparta na przesłance bezprawności. Utrzymanie jako przesłanki tej odpowiedzialności także czynnika subiektywnego w postaci winy naruszałoby konstytucyjnie ukształtowaną zasadę odpowiedzialności państwa za działania w sferze imperium (uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r. III CZP 25/11).

Podstawą prawną żądania zadośćuczynienia z tytułu naruszenia dóbr osobistych jest art. 23 kc i 24 § 1 kc w zw. z art. 448 kc.

Zgodnie z art. 23 kc dobra osobiste człowieka, jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach. Ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne.

W razie dokonanego naruszenia powód może żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Możliwość taką ustawodawca przewidział w art. 448 kc. Przepis art. 24 kc statuuje domniemanie bezprawności działania naruszającego czyjeś dobro osobiste. Domniemanie bezprawności, które ustanowił ustawodawca w art. 24 kc zwalnia jedynie stronę domagającą się ochrony dobra osobistego od wykazania, że działanie naruszające cudze dobro osobiste było bezprawne. Nie zwalnia natomiast takiej osoby od wykazania, że do naruszenia jej dobra osobistego doszło na skutek działania czy też zaniechania sprawcy.

Jak wynika z przytoczonych przepisów polskie prawo nie przewiduje zamkniętego katalogu dóbr chronionych prawnie. Tym niemniej, aby dochodzić zadośćuczynienia za ich naruszenie, nie wystarczy samo wskazanie zdarzenia, które spowodowało to naruszenie, ale także powód musi wskazać jakie konkretnie dobra osobiste zostały naruszone. Przy wyjaśnianiu istoty dóbr osobistych i związanych z nimi praw osobistych dominujący jest pogląd wskazujący, iż przy ocenie czy doszło do naruszenia dóbr osobistych decydujące znaczenie ma nie tyle subiektywne odczucie osoby żądającej ochrony prawnej, ile to jaką reakcję wywołuje w społeczeństwie to naruszenie. Podkreśla się przy tym, że przy ocenie, czy doszło do naruszenia dobra osobistego, którego ochrony domaga się osoba zgłaszająca żądanie należy brać pod uwagę całokształt okoliczności (tak Komentarz do Kodeksu Cywilnego. Księga pierwsza. Część Ogólna Stanisław Dmowski, Stanisław Rudnicki, uwagi do art. 23 k.c. Wydawnictwo LexisNexis, Warszawa 2007). Wobec powyższego podkreślić należy, że powód nie sprecyzował z naruszeniem jakiego dobra osobistego wiąże swoje roszczenie.

Niezasadny okazał się zarzut powoda dotyczący przedstawiania przez R. C., Dyrektora ZK we W. nieprawdziwych informacji o rodzinie powoda.

Opinia o A. G. (1) została wydana w związku z jego wnioskiem o przerwę w odbywaniu kary. Jednym z elementów składowych było przedstawienie krótkiego życiorysu powoda wynikającego z jego teczki osobowej. Okoliczności podnoszone w opinii z 2017 roku podpisanej przez R. C. a sporządzonej przez M. W. nie zostały – wbrew temu, to twierdził powód – wymyślone przez jej autorów, lecz stanowiły sprawozdanie z informacji zawartych już w aktach powoda. W jego teście osobowej znalazła się opinia z 2004 roku sporządzona przez psychologa K. D., w której znalazły się informacje na temat środowiska jego pochodzenia, relacji w rodzinie czy posiadanych wzorców. Nie sposób więc uznać, że w opinii z 2017 roku podane zostały nieprawdziwe, wymyślone informacje, skoro zostały one zaczerpnięte z akt osobowych powoda, w tym z opinii i wywiadu z nim przeprowadzonego.

Sąd zatem, wobec braku naruszenia poprzez działania pozwanego jakiegokolwiek dobra osobistego powoda, uznał za niezasadne żądanie zasądzenia zadośćuczynienia i opublikowania przeprosin.

Tym samym, Sąd oddalił powództwo i orzekł jak w punkcie 1 wyroku.

O kosztach Sąd orzekł na zasadzie art. 102 i z uwagi na brak majątku powoda odstąpił od obciążenia go kosztami zainicjowanego procesu.

SSO Agnieszka Wieczorek